

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

EMMA KUKKULA JA
SIIRI MATOMÄKI

Lasten hienomotoristen taitojen kehittäminen ja tukeminen

Opas päiväkodin arkeen

SOSIAALIALAN KOULUTUSOHJELMA
2020

Tekijät Kukkula, Emma Matomäki, Siiri	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä lokakuu 2020
	Sivumäärä 65	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Lasten hienomotoristen taitojen kehittäminen ja tukeminen -opas päiväkodin arkeen		
Tutkinto-ohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Tiivistelmä <p>Motoristen taitojen kehittyminen on tärkeä osa lapsen kasvua ja kehitystä. Olemme havainnoineet hienomotoristen taitojen tukemisen ja kehittämisen jäävän usein karkeamotoristen taitojen varjoon päiväkodin pedagogiikkaa suunniteltaessa. Hienomotoristen taitojen kehittäminen ja tukeminen auttavat lasta oppimaan omatoimiseksi ja selviytymään arjen tilanteista.</p> <p>Toiminnallisen opinnäytetyömme aiheena on lasten hienomotoriikan kehittäminen ja tukeminen päiväkodin arjessa. Tuotoksena syntyi opas päiväkodin arkeen. Opas sisältää teoriatietoa hienomotoriikasta, sen ikätasoisesta kehittymisestä sekä hienomotoristen taitojen havainnoinnista ja oppimisen ongelmista. Teoriatiedon lisäksi oppaassa esitteään ideoita hienomotoristen taitojen kehittämiseen erilaisissa päiväkodin arjen tilanteissa.</p> <p>Opinnäytetyömme toteutettiin yhteistyössä Porin kaupungin varhaiskasvatuksen yksikön päiväkotiki Meijumäen kanssa. Oppaan tavoitteena on lisätä kasvattajien tietoa lasten hienomotoriikasta ja antaa ideoita hienomotoriikan kehittämiseen ja tukemiseen päiväkodin arjessa. Tarkoituksenamme oli vieraillla päiväkodilla esittelemässä opasta kasvattajille ja toteuttaa ideoita yhdessä kasvattajien ja lasten kanssa. Päiväkotiki käynnit peruttiin COVID-19 pandemian vuoksi.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksena syntyneen oppaan todettiin antavan kasvattajille lisää käytännön ideoita lasten hienomotoristen taitojen kehittämiseen ja tukemiseen. Palautekyselyn perusteella kasvattajat aikovat hyödyntää opasta pedagogisen toiminnan suunnittelun välineenä jatkossakin.</p>		
<u>Asiasanat</u> varhaiskasvatus, motoriikka, motorinen oppiminen, motoriset taidot		

Authors Kukkula, Emma Matomäki, Siiri	Type of Publication Bachelor's thesis	Date October 2020
	Number of pages 65	Language of publication: Finnish
Title of publication Developing and supporting fine motor skills of children – guide for daily life in kindergarten		
Degree program Bachelor of Social Services		
Abstract <p>Development of the motor skills is important part of child's growth and development. We have observed that supporting and developing fine motor skills is often paid less attention than gross motor skills while planning kindergarten pedagogy. Developing and supporting fine motor skills helps child to learn how to be independent and to manage daily situations.</p> <p>The subject of our functional thesis is developing and supporting children's fine motor skills in daily life of kindergarten. The product was a guide to the daily life in kindergarten. The guide contains theoretical knowledge of fine motor skills, the age level development and observing of fine motor skills as well as information about the problems in learning. In addition to theoretical knowledge, the guide introduces ideas about developing fine motor skills in kindergartens daily life situations.</p> <p>Our thesis was made in cooperation with an early childhood education unit of the city of Pori, kindergarten Meijumäki. The goal of the guide is to increase the knowledge of the educators about children's fine motor skills as well as to give ideas for developing and supporting fine motor skills in the daily life of kindergarten. Our intention was to visit at the kindergarten to introduce the guide for the educators and to put the ideas in to effect with the educators and the children. The visits in the kindergarten were cancelled due to the COVID-19 pandemic.</p> <p>The guide that was the product of our thesis was noticed to give educators more practical ideas on developing and supporting children's fine motor skills. Feedback survey showed that the educators are going to use the guide as a tool on planning pedagogical action in the future.</p>		
<u>Key words</u> early childhood education, motor functions, motor learning, motor skills		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 VARHAISKASVATUS.....	7
2.1 Varhaiskasvatuksen määritelmä.....	7
2.2 Varhaiskasvatuksen tavoitteet.....	7
2.3 Kasvattajan rooli varhaiskasvatuksessa	8
2.4 Varhaiskasvatus oppimisympäristönä.....	9
3 MOTORIIKKA	10
3.1 Motoriikan kehittyminen lapsuudessa.....	10
3.2 Oppimisen haasteet	12
4 HIENOMOTORIIKKA.....	13
4.1 Hienomotoriikan ikätasoinen kehittyminen	13
4.1.1 9-12 kuukauden ikäisen hienomotoriset taidot	13
4.1.2 1-vuotiaan lapsen hienomotoriset taidot	14
4.1.3 2-vuotiaan lapsen hienomotoriset taidot	14
4.1.4 3-vuotiaan lapsen hienomotoriset taidot	14
4.1.5 4-vuotiaan lapsen hienomotoriset taidot	15
4.1.6 5-vuotiaan lapsen hienomotoriset taidot	15
4.2 Hienomotoriikan kehittäminen ja tukeminen päiväkodissa	15
4.3 Lasten hienomotoristen taitojen havainnointi	16
4.4 Hienomotoriset vaikeudet ja arviointi.....	17
5 OPINNÄYTETYÖPROSESSI	18
5.1 Lähtökohdat ja tavoitteet.....	18
5.2 Toiminnallinen opinnäytetyö	19
5.3 Prosessin kulku	19
5.4 Aiheen rajausta.....	20
5.5 Toimeksiantaja	21
6 OPAS	21
6.1 Kyselyn laatiminen.....	21
6.2 Kyselyn tulokset.....	23
6.3 Oppaan koonti	25
6.4 Oppaan käyttöönotto	26
6.5 Palaute	27
7 POHDINTA	29
7.1 Opinnäytetyö.....	29
7.2 Ammatillisen kasvun arviointi	30

LÄHTEET

LIITTEET

1 JOHDANTO

Olemme havainneet hienomotoristen taitojen kehittämisen ja tukemisen jäävän usein karkeamotoristen taitojen varjoon päiväkodin pedagogiikkaa suunniteltaessa. Lasten liikkumisen tärkeys ja sen lisääminen ovat olleet läsnä keskusteluissa varhaiskasvatuksen kentällä lähivuosien aikana. Tämä saattaa vaikuttaa siihen, että hienomotoriikalle annetaan vähemmän huomiota. Haluamme opinnäytetyössämme korostaa lasten hienomotoriikan tärkeyttä lasten kehityksen ja kasvun näkökulmasta.

Motoriset taidot ovat tärkeä osa lapsen kasvua ja kehitystä. Ne kehittyvät suuremmista liikkeistä pienempiin eriytyneisiin liikkeisiin. Motoriseen kehitykseen vaikuttavat lapsen geeniperimä, aistiärsykkeet sekä ympäristön tarjoamat mahdollisuudet ja lapsen oma motivaatio. Hienomotoriikalla tarkoitetaan pienten lihasten hallintaa kuten käden ja sormien liikkeitä. (Motoriikan haasteet varhaiskasvatuksessa-opas 2018, 6.) Varhaiskasvatuksen tehtävänä on luoda lapselle mahdollisuudet harjoitella ja kehittää omia taitojaan. Oleellista toiminnassa on myönteisten oppimiskokemusten luominen lapselle.

Toiminnallisen opinnäytetyömme tuotoksena syntyi hienomotoristen taitojen kehittämisen ja tukemisen opas päiväkodin arkeen. Opas sisältää tietoa hienomotoriikasta, sen ikätasoisesta kehittymisestä sekä hienomotoriikan havainnoinnista ja oppimisen ongelmista. Teoriatiedon lisäksi oppaassa on laajasti erilaisia ideoita hienomotoriikan kehittämiseen ja tukemiseen päiväkodin arjessa. Oppaan tavoitteena oli lisätä kasvattajien tietoa hienomotoriikasta sekä antaa työvälineitä ja uusia ideoita arkeen.

Toimeksiantajanamme toimi Porin kaupungin varhaiskasvatuksen yksikkö päiväkotimme Meijumäki. Tavoitteenamme oli mennä päiväkodille esittelemään opasta ja toteuttamaan sen harjoitteita yhdessä lasten ja kasvattajien kanssa. COVID-19 pandemian vuoksi jouduimme kuitenkin perumaan päiväkotivierailut. Päiväkodin kasvattajat

saivat tutustua oppaaseen yhdessä ryhmänsä kanssa. Kasvattajien kokemuksista keräsimme ryhmäkohtaiset palautteet oppaasta.

2 VARHAISKASVATUS

2.1 Varhaiskasvatuksen määritelmä

”Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka” (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 2§). Varhaiskasvatuksen termi koskee instituution, yhteiskunnan tai muun toimijan järjestämää kasvatusta. Varhaiskasvatus ei siis pidä sisällään kotona tapahtuvaa kasvatustyötä. (Helenius & Lummenlahti 2018, 13.)

Tavoitteena on tukea perheitä heidän kasvatustyössään ja edistää lapsen kehitystä, oppimista ja terveyttä. Lapsen kasvatustavastuu on kuitenkin aina ensisijaisesti huoltajilla. (Kuntaliitto [www-sivut 2020](#).)

Päivähoitoa voidaan kutsua varhaiskasvatus termin synonyymiksi (Helenius & Lummenlahti, 2018, 13). Päivähoitoa järjestetään lapsille vauvaiästä esikouluun saakka. Suomessa kaikki lapset ovat oikeutettuja varhaiskasvatukseen. (Opetus- ja Kulttuuriministeriön [www-sivut 2020](#).) Vuonna 2013 varhaiskasvatus siirtyi sosiaali- ja terveysministeriöltä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle. Vaihdoksen myötä varhaiskasvatus nivoutui aiempaa vahvemmin osaksi suomalaista koulutus- ja kasvatustajärjestelmää. (Karila 2013, 33.)

2.2 Varhaiskasvatuksen tavoitteet

Varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet luovat raamit päiväkotien toiminnalle ja toiminnan tavoitteille. Lain tavoitteena on taata kaikille lapsille yhdenvertaiset lähtökohdat kasvuun, oppiseen ja kehittymiseen taustasta riippumatta. Varhaiskasvatuksen perusteet on valtakunnallinen määräys, joka perustuu varhaiskasvatuksen määrittelemiin tavoitteisiin. Määräys velvoittaa laatimaan lasten oman sekä

paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman, jotka ohjaavat kasvatustyötä päiväkotien arjessa tavoitteiden mukaan. (Opetushallitus 2018, 7-8.)

Laissa varhaiskasvatuksen tavoitteeksi on määritelty kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Näiden tavoitteiden toteutuessa myös lapsen positiivista minäkäsitystä ja myönteistä käsitystä itsestä oppijana pystytään vahvistamaan. (Hotulainen 2005, 138.) Lisäksi lain tarkoituksena on edistää lapsen elinikäistä oppimista, tasa-arvoista koulutusta ja tukea oppimisen edellytyksiä. Varhaiskasvatuksen tulisi järjestää sellaista pedagogista toimintaa, joka perustuu leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön myönteisten oppimiskokemusten kautta. Kasvatusympäristön tulee olla terveellinen ja turvallinen, sekä kehittävä ja oppimista edistävä. (Varhaiskasvatuslaki 3 § 1-4 mom.)

Jotta kyseiset tavoitteet täyttyvät varhaiskasvattajan tulee arvioida työtään säännöllisesti sekä valtakunnallisen että paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman avulla. Aikuisen tulee keskustella arjessa lasten kanssa ja haastatella sekä havainnoida heitä. ”Aikuisten toiminta määrittää ryhmän vuorovaikutuskulttuuria, pedagogisia käytänteitä sekä oppimisympäristöjä ja heijastuu siten suoraan ryhmän ilmapiiriin sekä lasten kokemaan hyvinvointiin” (Ahonen 2017, 290).

2.3 Kasvattajan rooli varhaiskasvatuksessa

Kasvattajan rooli lapsen elämässä on suuri, joten on tärkeää, että lapsi kokee aikuisen läsnäolon turallisena. Varhaiskasvattajan tehtävänä on luoda lapselle tasavertaiset mahdollisuudet kasvaa, kehittyä ja oppia. (Koivunen 2009, 31.) ”Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä tai tuottaessa ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu” (Mahkonen 2018, 45).

Kasvattajan tehtävä on luoda lapselle onnistumisen kokemuksia arkeen. Onnistumisen kokemukset lisäävät lapsen itseluottamusta ja myönteistä minäkuvaa oppijana. On tärkeää antaa lapsille heidän ikätasolleen ja kehitykselleen sopivan tasoisia haasteita. Mitä enemmän lapsi kokee onnistumisen kokemuksia, sitä enemmän motivaatiota hän

saa uuden oppimiseen. (Koivunen 2009, 38.) Kasvattajan tulee havainnoida lapsia arjessa ja siten huomata lapsen yksilölliset kehityksen ja kasvun tuen tarpeet (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 34). Erityisen tärkeää on huomata lapsen vahvuudet ja tarjota lapselle mahdollisuuksia onnistumiseen. Jokainen lapsi tulee huomioida yksilönä, jolla on omat erityiset taitonsa, tavoitteensa, ongelmansa, kokemuksensa ja ajatuksensa. (Vehkalahti 2007, 21-22.)

Kasvattajan tehtävänä on opettaa myös tiimitaitoja ja ylläpitää erilaisten ryhmien yhteisöllisyyttä. Varhaiskasvatuksessa työntekijät muodostavat keskenään kasvattajayhteisön. Toisaalta myös lapset, heidän huoltajansa ja päiväkodin kasvattajat luova yhdessä oman yhteisönsä. Kasvattajan tulee toiminnallaan luoda tiimi, joka edistää osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta kaikissa sen jäsenissä. Toimiva yhteisö mahdollistaa myös kasvatuksellisten päämäärien saavuttamisen, kuten toisten huomioon ottamisen, oikeuden mukaisuuden, yhteenkuuluvuuden, itsesäätelyn, itsensä ilmaise-
misen ja toisten arvostamisen. Lisäksi toimiva kasvattajien välinen tiimityö takaa lapselle turvallisen kasvu- ja oppimisympäristön. Tämä antaa vanhemmille luotettavan kuvan siitä, että lapsen hyvinvoinnista huolehditaan päiväkotipäivän aikana. (Opas 2013, 141-142.)

2.4 Varhaiskasvatus oppimisympäristönä

Varhaiskasvatuksen oppimisympäristön kuuluu palvella ensisijaisesti lapsen etua. Oppimisympäristöllä viitataan tiloihin, paikkoihin, toimintoihin, tapoihin ja välineisiin, jotka edistävät ja tukevat lasta oppimisen polulla. Tilojen ja ympäristön tulee tarjota lapselle erilaisia vaihtoehtoja. Vauhdikkaaseen sekä rauhalliseen toimintaan tulisi olla mahdollisuus. Oppimisympäristön tulisi mahdollistaa varhaiskasvatuslaissa määritettyjen tavoitteiden saavuttaminen. (ePerusteet www-sivut 2018.) Lasta on hyvä osallistaa oppimisympäristön suunnittelussa ja luomisessa. Prosessi tapahtuukin yhteistyössä aikuisen ja lapsen kanssa. Aikuisen tehtävä on muokata oppimisympäristöä lapsen kiinnostuksen kohteiden, kehityksen ja iän mukaan. (Opetushallitus www-sivut 2020.)

Kiinnostava ympäristö herättää lapsien mielenkiinnon ja saa lapset tutkimaan ja ko-
keilemaan. Oppimisympäristön suunnittelussa on aina läsnä rakennuksen ja tilojen

antamat reunaehdot. Kasvattaja voi pienillä muutoksilla luoda ympäristöstä innostavan ja kiinnostusta herättävän. Innostavan ympäristön luomiseen ei tarvitse loputonta määrää virikkeitä. Jotkut lapset saattavat jopa kokea suuren virikemäärän ahdistavana. Vaihtelevuus ja monipuolisuus virikkeissä sen sijaan herättää helpommin lapsen aidon innostuksen tutkimaan ja oppimaan. (Karppinen 2009, 64-65.)

3 MOTORIIKKA

3.1 Motoriikan kehittyminen lapsuudessa

”Lapsen motorinen kehitys etenee kokonaisvaltaisuudesta eriytyneisyyteen, karkea-motoriikasta hienomotoriikkaan sekä päästä jalkoihin ja kehon keskustasta ääreisosiin” (Koivunen ym. 2015, 159). Motorisesta kehityksestä puhuttaessa tarkoitetaan sitä, miten liikkeet kehittyvät. Kehitys alkaa heti, kun hedelmöittyminen tapahtuu ja jatkuu aina aikuisuuteen asti. Liikkeet kehittyvät yhdessä lapsen tasapainon ja lihastunnon kanssa. (Huttu & Heikkinen, 2017, 73.) Vaikka ihmisen kehitys määräytyy pitkälti keskushermoston, luuston ja lihaksiston mukaan, siihen vaikuttaa myös perimä. Ympäristö virikkeineen, ihmisen persoonallisuus sekä yksilön oma motivaatio motoristen taitojen opetteluun vaikuttavat osaltaan siihen, millaisia motorisia taitoja ihminen lopulta hallitsee. (Vilèn ym. 2011, 136.)

Vastasyntyneellä liikkeet ovat primitiiviheijasteita, eli ei-tahdonalaisia varhaisheijasteita, joita ilmenee, kun lapsi reagoi ärsykkeeseen. Primitiiviheijasteita ilmenee lapsella noin puolen vuoden ikään asti, jonka jälkeen liikkeet alkavat muuttua enemmän tahdonalaisiksi. Mikäli heijasteita näkyy vielä yli vuoden ikäisellä lapsella, saattaa tämä viitata hermoston kehityshäiriöön. Jos heijasteet jäävät vallitseviksi, lapsen normaali motorinen kehitys ja tahdonalaisten liikkeiden suorittaminen ovat haastavampia myöhemmällä iällä. (Kauranen 2011, 338.)

Tutkimusten mukaan lapsella on primitiiviheijasteiden lisäksi paljon omista aistihaivainnoista ja reflekseistä lähteviä liikkeitä. Kun lapsi reagoi ympäristönsä ärsykkeisiin

puhutaan sensomotorisesta kehityksestä, eli aisteihin perustuvasta reagoimisesta. Kyseistä motorisen kehittymisen vaihetta kutsutaan myös refleksitoimintojen vaiheeksi. (Jaakkola 2014, 15.) Vauva aistii ympäristöään näkö-, kuulo-, maku-, tunto- ja hajuaistien avulla ja reagoi siihen aktiivisesti eikä vain passiivisesti refleksein ja heijastein. (Ojanen, Ritmala, Sivén, Vihunen & Vilén 2011, 124.) Kyseinen kehitysvaihe kestää keskimäärin lapsen ensimmäisen elinvuoden ajan. Refleksitoimintojen vaiheen jälkeen motorinen kehitys etenee alkeellisten taitojen omaksumisvaiheeseen, joka kestää toisen ikävuoden loppuun asti. Jaakkolan (2014, 15) mukaan kyseisessä kehitysvaiheessa lapsi oppii motoristen perustaitojen alkeita.

Suurimman osan motorisista perustaidoista lapsi oppii kolmannessa motorisen kehityksen vaiheessa. Tätä kehitysvaihetta kutsutaan motoristen perustaitojen omaksumisen vaiheeksi. Kyseinen kehitysvaihe kestää kolmesta ikävuodesta aina kahdeksaan ikävuoteen asti. Tämän jälkeen seuraava kehitysvaihe on erikoistuneiden liikkeiden vaihe, joka kestää lapsella 7-8-vuoden iästä 14-15-vuoden ikään. Tämän jälkeen motorisessa kehityksessä tulee viimeinen kehitysvaihe: omaksuttujen taitojen hyödyntämisen vaihe, joka kestää ihmisellä koko loppuelämän. (Jaakkola 2014, 15.) Lapsen motorinen kehitys etenee suunnilleen samassa järjestyksessä ja nopeudessa kaikilla lapsilla. Jotta lapsi oppii hallitsemaan uuden kehitysvaiheen, tulee hänen hallita aikaisemmat kehitysvaiheet. Jokaisessa kehitysvaiheessa lapsen tulee saada rauhassa kehittyä, eikä lasta tulisi esimerkiksi asettaa seisomaan, ennen kuin hänen kehittyminen on siinä vaiheessa, että lapsi pystyy fyysisellä voimallaan ja motorisella hallinnallaan suoriutumaan kyseisestä tehtävästä. (Vilén ym. 2011, 136.)

Lapsen kehitykseen vaikuttavat myös valmius- ja herkkyykskaudet. Näiden kausien aikana tietyn toiminnan oppiminen on helpompaa. (Autio 2007, 53.) Valmius- ja herkkyykskausien huomioiminen harjoittelussa kannattaa, koska niiden avulla lapsi saattaa innostua uuden taidon opettelusta (Rinta 2008, 39). Taidon jäädessä kyseisen kauden aikana oppimatta, voi sen oppiminen olla muina ajankohtina selkeästi vaikeampaa.

3.2 Oppimisen haasteet

Lasten kanssa työskentelevien varhaiskasvatuksen ammattilaisten vastuulla on tiedostaa, mitä lasten tiedonkäsittelyn heikkoudet käytännössä tarkoittavat eli mitkä ovat ne tilanteet ja oppimisolosuhteet, jotka ovat oppimisen kannalta erityisen ongelmallisia. Erilaisilla testeillä työntekijä pystyy tunnistamaan ne lapset, joilla on tarvetta tiedonkäsittelyjärjestelmää tukeville opetus- ja työskentelymenetelmille. Testit ovat kuitenkin pääsääntöisesti tarkoitettu psykologien käyttöön. Päiväkodin työntekijä voi haasteiden kartoittamiseksi käyttää työvälineenään arjenhavainnointia, jonka avulla hän saa tietoa mahdollisista tiedonkäsittelyn-, toiminnanohjauksen- ja oppimisenhaasteista. (Kyttälä 2018, 232.)

Lapsen motoristen taitojen vaikeudet arjen tilanteissa saattavat olla merkki väsymyksestä. Lapsen väsymyksen merkit alkavat näkyä ensimmäiseksi motoriikassa ja tarkkaavaisuuden herpaantumisessa. Kasvattajan on siis huomioitava, että lapsen pystyvyys askareissa voi vaihdella pitkin päiväkotipäivää. Ongelmat motorisissa taidoissa eivät siis aina ole merkki motorisen kehityksen häiriöstä. Taitojen harjoittelu kannattaaikin ajoittaa lapsen energiatason mukaan sopivimpiin hetkiin. (Tiusanen 2008, 85.)

Työntekijä voi tukea lapsen toiminnanohjausta ja työmuistia antamalla ohjeet mahdollisimman pilkottuina. Esimerkiksi ”hae hyllystä vesivärit samalla, kun haet paperin ja alustan”- ohje tulee pilkkoa osiin niin, että lapselle annetaan kerrallaan vain yksi ohje. Myös ohjeen toistaminen sekä lapsen huomion kiinnittäminen tehtävään sanomalla lapsen etunimi auttavat toiminnanohjauksessa. (Kyttälä 2018, 233.) Lapsi mainitaan nimeltä, jotta hän tietää, että ohje on annettu juuri hänelle. Näin häiriötekijöistä huolimatta lapsen huomio pysyy paremmin annettussa tehtävässä. Työntekijän tulee huomioida, että monimutkaiset ohjeet voivat kuormittaa lasta. Jotta lapset, joilla on ongelmia tiedonkäsittelyssä saavat tukea, on hyvä vertailla lapsen kehitystä suhteessa toisiin saman ikäisiin lapsiin ja tarkastella miten lapsi toimii erilaisissa tehtävä- ja toimintatilanteissa. Kyttälän (2018, 233) mukaan muihin lapsiin verrattaessa on hyvä kuitenkin muistaa, että lapset kehittyvät eri tahtiin.

4 HIENOMOTORIIKKA

4.1 Hienomotoriikan ikätasoinen kehittyminen

”Hienomotoriikalla tarkoitetaan pienten lihasten hallintaa, kuten käden toimintoja ja liikkeiden sujuvuutta” (Lukimat www-sivut 2020). Motorisessa kehityksessä on tietyt väljät kehityksen aikataulut, joiden avulla lapsen kehitystä pystyy vertaamaan muihin saman ikäisiin lapsiin ja havaitsemaan kehittykö lapsi toivotulla tavalla (Korhonen 2004, 44). Lapsen kasvuympäristö vaikuttaa myös laajasti siihen, miten lapsi kehittyi. Mikäli lapsen ei anneta itse harjoitella motorisia taitoja, hänen karkea- ja hienomotoriset taidot kehittyvät hitaammin. Lapsen taidot kehittyvät, kun hän saa harjoitella motorisia taitoja liikkumalla ja toimimalla erilaisissa ympäristöissä. (Ojanen ym. 2011, 125.)

Seuraavien otsikoiden alle on koottu lapsen eri ikävaiheissa esiintyviä yleisimpiä hienomotorisia taitoja. Vaiheet ovat kuitenkin viitteellisiä, eikä niitä kannata pitää tavoitteina. Jokainen lapsi kehittyi omaan tahtiin ja yksilöllinen kehitys saattaa poiketa esitetyistä aikamääreistä. Ikäryhmistä on rajattu pois alle yhdeksän kuukauden ikäiset lapset, koska päivähoiton voi aloittaa vasta, kun lapsi on täyttänyt yhdeksän kuukautta. Käsittelemme hienomotoristen taitojen kehittymistä vain viiteen ikävuoteen asti.

4.1.1 9-12 kuukauden ikäisen hienomotoriset taidot

Yhdeksän kuukauden iässä lapsi tarttuu esineisiin monipuolisilla otteilla, pudottelee niitä ja etsii piilossa olevia esineitä. Lapsi osaa myös siirtää tavaran kädestä toiseen. 10 kuukauden iässä lapsi alkaa tarttumaan pieniin esineisiin peukalon ja etusormen otteella aiemmin opitun kämmenotteen sijasta. (Ojanen ym. 2011, 127.) Kyseistä peukalo-etusormi otetta kutsutaan pinsettiotteeksi. Pinsettiote on hienomotorisesti vaativa liike, joten tässä kehitysvaiheessa saattaa ajallisesti olla lasten välillä eroja. (Salpa 2007, 108.) 10 kuukauden iässä lapsi osaa hakata käsissä olevia esineitä toisiinsa ja pudotella niitä. Lapsen täytettyä 11 kuukautta hänen sormensa alkavat taipua, eivätkä ne ole enää suorassa pinsettiotteen aikana. (Einon 2001, 95-99.) 12 kuukauden ikäinen

lapsi onnistuu ajoittain laittamaan pieniä esineitä pinsettioitteella pienestä kolosta (Kauranen 2011, 352-353).

4.1.2 1-vuotiaan lapsen hienomotoriset taidot

Useimmiten yksivuotias lapsi osaa tökkiä, kaivella, silittää ja taputella käsillään. Ojanen ym. (2011, 130) mukaan lapsi osaa kurotella ja heitellä tavaroita, sekä rakentaa palikoista pieniä torneja, kääntää kirjan sivuja ja laittaa paloja muotolaatikkoon. Näiden taitojen lisäksi lapsi osallistuu pukemiseen ja harjoittelee esimerkiksi vetoketjun käyttöä. Ruokailutilanteissa lapsi harjoittelee omatoimista syömistä ja mukista juomista. (Kauranen 2011, 353.)

4.1.3 2-vuotiaan lapsen hienomotoriset taidot

Kaksivuotiaana lapsen hienomotoriset taidot ovat kehittyneet yleensä niin, että lapsi osaa heittää palloa noin 1,5 metrin päähän sekä rakentaa pienten tornien sijasta jo viiden palikan korkuisia torneja (Kauranen 2011, 353). Pukemistilanteissa lapsi osaa jo pukea melko itsenäisesti (Vilén ym. 2011, 141). Piirrettäessä lapsi osaa jo piirtää suoraa viivan, mutta harjoittelee vielä ympyrän piirtämistä sekä oikean kynäotteen käyttämistä kämmenotteen sijasta (Ojanen ym. 2011, 130).

4.1.4 3-vuotiaan lapsen hienomotoriset taidot

Kolmevuotiaana lapsi osaa pyydettyä liikuttaa käsiään ja sormiaan esimerkiksi musiikin tahdissa. Lapsi osaa myös kääntää kirjan sivuja sivu kerrallaan sekä osaa puetaessa laittaa napit kiinni. (Vilén ym. 2011, 141.) Mikäli lapsi on saanut harjoitella, hänen pitäisi osata piirtää ympyrä mallista (Korhonen 2005, 44). Tässä iässä lapsi piirtää ihmispiirroksen pääjalkaisena. Kauranen (2011, 353) mukaan kolmen vuoden iässä lapsen tulisi pitää kynää kädessä kolmisormioitteella.

4.1.5 4-vuotiaan lapsen hienomotoriset taidot

Useimmat neljävuotiaat lapset hallitsevat vähitellen saksien käytön. Niiden käyttö on kuitenkin lapselle haastava tehtävä, joka vaatii paljon harjoittelua. Saksien käytön lisäksi lapsi osaa piirtää neliön mallista sekä piirtää ihmispiirroksen, jolla on pää, vartalo ja raajat. (Ojanen ym.2011, 130.) Hienomotoriset taidot liittyvät kiinteästi käтisyыden vakiintumiseen ja neljän vuoden iässä kyseinen taito alkaa vakiintua (Viholainen 2005, 264-265).

4.1.6 5-vuotiaan lapsen hienomotoriset taidot

Lapsi osaa useimmiten viiden vuoden iässä leikata saksilla paperista ympyrän (Korhonen 2005, 44). Ojasey ym. (2011, 130) mukaan lapsi osaa viisivuotiaana piirtää tähden ja kolmion sekä jäljentää numeroita ja kirjoittaa oman nimensä. Viiden vuoden iässä lapsi osaa pitää kynää oikein kädessä. Näiden taitojen lisäksi lapsi omaa kaikki motorisen kehityksen perusvalmiudet. Lapsen käтisyыs on useimmiten vakiintunut viiden vuoden iässä. (Vilen ym. 2011, 141.)

4.2 Hienomotoriikan kehittäminen ja tukeminen päiväkodissa

Varhaiskasvatuslain yhtenä tavoitteena on toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset (Varhaiskasvatuslaki 1 luku 3 mom. 3 k.). Päiväkodin kasvattajien tulee suunnitella pedagogista toimintaa niin, että nämä tavoitteet tulee täydennetyiksi päiväkodin arjessa.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pohjautuu oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset kehittyvät, kasvavat ja oppivat vuorovaikutuksessa ympäristön ja muiden ihmisten kanssa. Lapsi on luonnostaan innokas ja utelias kokeilemaan, toistamaan ja oppimaan uusia taitoja. Taidot rakentuvat vanhojen taitojen, koettujen kokemusten ja tunteiden pohjalta. Turvallinen ja myönteinen ilmapiiri edistää lapsen oppimista. Lähtökohtana on, että jokainen lapsi voisi kokea onnistumisen ja pystyvyyden kokemuksia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 17.) Lisäksi päiväkodin kasvattajilla on

oltava tietoa lasten hienomotoriikan ikätasoisesta kehitymisestä, jotta lapselle voidaan tarjota hänen ikätasolleen oikeanlaista haastetta.

Positiivisen palautteen antaminen lapselle on tärkeää. Kehuminen vahvistaa lapsen itsetuntoa ja uskoa itseensä. Kasvattaja pystyy kehumisen avulla myös ohjaamaan lapsen käytöstä toivottuun suuntaan. Positiivisen palautteen antaminen kuitenkin vaatii aikuiselta taitoa ja joskus suunniteltuja fraaseja. Kehumisen tapoja on hyvä vaihdella, jotta palaute säilyttää tehonsa. (Furman 2015, 9-15.)

Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikissa päiväkodin arjen tilanteissa. Päiväkodin kontekstissa kuitenkin suuressa roolissa on leikki, joka omalta osaltaan toimii lasten kehittymisen ja oppimisen kulmakivenä. Leikille on annettava tarpeeksi tilaa ja aikaa. (Vehmanen 2019.) Aikuisen tehtävä on luoda mahdollisuudet luovaan toimintaan ja leikkiin ja asettaa sille rajat. Kasvattajan tehtävänä on osallistua leikkiin tai seurata ja ohjata sitä etäältä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 30.) Lapselle on tärkeää saada toiminnasta ilon ja luovuuden kokemuksia. Lapselle ei ole niinkään merkitystä millainen lopputulos toiminnasta tulee vaan mielikuvituksen ja luovuuden käytön merkitys on lapselle suurempi. Luovan prosessin lopputulos alkaa vasta kiinnostaa iän lisääntyessä. (Helenius & Lummelahti 2013, 9.)

4.3 Lasten hienomotoristen taitojen havainnointi

Kasvattaja voi havainnoida lasten hienomotorisia taitoja ja niiden kehitystä erilaisissa päiväkodin tilanteissa. Kehitystä voi havainnoida ohjatuissa askareissa, kuten askarreltaessa ja erilaisissa ohjatuissa piireissä. Myös muissa arjen tilanteissa, kuten pukemisessa ja ruokailussa voi havainnoida lapsen sen hetkisiä taitoja. (Saarinen 2014, 32.) Havainnointia tehdessä tulee sen hetkistä lapsen taitotasoa verrata aiempaan. Tämä onnistuu parhaiten, kun toistetaan sama tehtävä tietyin aikaväleihin. Näin nähdään se, onko lapsen hienomotoriset taidot kehittyneet.

Saarisen (2014, 32) mukaan havainnointia tehdessä huomiota kannattaa kiinnittää lapsen pään, vartalon ja käsien vakauteen sekä siihen, miten lapsi suunnittelee ja

järjestele tehtäviä, jotka vaativat hienomotorisia taitoja. Lasta havainnoidessa kasvat-tajan tulee kuitenkin muistaa, ettei lapsesta olla tekemässä syvällistä diagnoosia, vaan tarkkailussa on vain lapsen kehitys sillä hetkellä. Tarkoituksena on löytää sen hetkiset vahvuudet ja vielä kehittymättömät puolet, jotta jatkossa voidaan auttaa lasta kehitty-mään eteenpäin niillä osa-alueilla, jotka vielä vaativat kehittymistä. (Karvonen 2000, 43.) Tehtäviä toistamalla aikuinen pystyy havainnoimaan, onko lapsen hienomotoriset taidot kehittyneet ja mitkä osa-alueet eivät mahdollisesti kehity normaaliin ikätasoi-seen tahtiin.

4.4 Hienomotoriset vaikeudet ja arviointi

Lapsen ongelmat motorisissa taidoissa saattavat näkyä, kun lapsi tekee hienomotorisia harjoitteita. Vaikeuksia saattaa ilmetä, kun lasta pyydetään tekemään, joitain hienomo-toriikkaa vaativia tehtäviä. Tällöin lapsi saattaa vältellä tehtävää tai jännittää niitä teh-täessä. Lapsen saattaa myös olla vaikeaa säädellä voimankäyttöä. Tämä näkyy tava-roiden rikkoutumisena, kun lapsi puristaa liian lujaa tai lapsi ei osaa päästää irti esi-neestä, johon hän on tarttunut. (Viholainen 2004, 264-265.)

Viholaisen (2004, 264-265) mukaan lapsen oppimisen vaikeuksia pystyy arvioimaan tarkastelemalla lapsen toimintaa seuraavissa hienomotorisissa tehtävissä: lihasvoiman käyttö, käden asento, lihasten jännittyneisyys, sormien asento, tarttumisote, otteen ir-rottaminen, käden koko ja ote/muoto, silmä-käsikoordinaatio, käsivarren liikkeen su-juvuus, voiman säätely, käden vakaus sekä kinesteettinen herkkyyys. Kuitenkaan aina edellä mainitut hienomotoriset vaikeudet eivät kerro yksinomaan hienomotorisista vai-keuksista, vaan taustalla saattaa olla myös sensorisen integraation häiriö. Sensorisen integraation häiriö tarkoittaa tilanteita, joissa lapsi ei pysty reagoimaan aistien kautta saatuihin informaatioihin mielekkäästi ja johdonmukaisesti. Lapsi saattaa kokea tun-toaistimuksen joko erityisen voimakkaasti tai heikosti. (Hermanson 2012.)

5 OPINNÄYTETYÖPROSESSI

5.1 Lähtökohdat ja tavoitteet

Tämän opinnäytetyön lähtökohtana on kehittää ja tukea Meijumäen päiväkodin lasten hienomotorisia taitoja. Rajasimme työssämme esikouluikäiset lapset työmme ulkopuolelle. Tavoitteenamme on lisätä päiväkodin henkilökunnan tietoa lasten hienomotoriikan ikätasoisesta kehittämisestä sekä tarjota vinkkejä hienomotoristen taitojen kehittämiseen ja tukemiseen päiväkodin arjessa.

Tuotamme päiväkodin henkilökunnalle oppaan lasten hienomotoristen taitojen kehittämiseen ja tukemiseen. Oppaan on tarkoitus sisältää teoretietoaa lasten ikätasoisesta hienomotoriikan kehittämisestä, hienomotoristen taitojen havainnoinnista ja motorisen oppimisen ongelmista. Teoriatiedon lisäksi tavoitteenamme oli luoda oppaaseen laajasti erilaisia ideoita lasten hienomotoristen taitojen kehittämiseen ja tukemiseen. Alkuperäisenä tavoitteenamme oli mennä päiväkotiin esittelemään ja toteuttamaan harjoituksia yhdessä ryhmien lasten ja kasvattajien kanssa. Vallitsevan COVID-19 tilanteen vuoksi jouduimme kuitenkin perumaan tapaamisemme päiväkotiin.

Tavoitteenamme oli toteuttaa työelämän tarpeita vastaava opas. Päiväkodin arki on usein hektistä ja sen vuoksi halusimme toteuttaa helposti ja nopeasti lähestyttävän oppaan. Olemme tiivistäneet oppaan lyhyeksi, jotta se olisi helppo lukuinen ja sisältäisi vain oleellisen asian. Oppaan teemat on pyritty jaottelemaan selkeisiin kokonaisuuksiin. Oppaan ulkoasussa on huomioitu värien lempeys, selkeä fontti ja toimiva asettelu.

Meille on tärkeää, että oppaan ideat ja harjoitteet tukevat monipuolisesti lasten oppimista ja kasvua. Suunnitteluvaiheessa valitsimme sellaiset harjoitteet, jotka kehittävät muitakin tärkeitä taitoja kuten värien oppimista ja ryhmätyöskentelytaitoja. Valmiissa oppaassa tulisi olla ideoita kaikkiin erilaisiin päiväkodin tilanteisiin. Pyrimme huomiomaan myös sen, että oppaan harjoitteita löytyy sekä yksilö- että ryhmätyöskentelyyn. Koimme tärkeäksi, että opas soveltuu eri ikäisten ja tasoisten lasten ryhmiin.

5.2 Toiminnallinen opinnäytetyö

”Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä” (Vilka & Airaksinen 2003, 9). Valitsimme toteutustavaksi toiminnallisen opinnäytetyön koska, aiheemme on käytännönläheinen. Opinnäytetyömme oli tarkoitus sisältää ohjeistamista ja opastamista sekä toiminnan järjestämistä.

Suunnittelimme toteuttavamme kokonaisuuden, jossa teemme työelämäntarpeita vastaavan oppaan päiväkodin kasvattajille. Tämän lisäksi olisimme toteuttaneet päiväkodilla muutamana päivänä toimintatuokioita, joissa esittelisimme päiväkodin kasvattajille opasta ja tekisimme lasten kanssa hienomotoriikkaa kehittäviä harjoitteita. Vierailuiden peruunnuttua, käytimme niihin suunnitellun ajan oppaan muokkaamiseen. Halusimme vielä parantaa oppaan selkeyttä ja helppokäyttöisyyttä.

5.3 Prosessin kulku

Aloitimme opinnäytetyöprosessin vuoden 2020 alussa. Idea aiheeseen tuli päiväkodista, jossa hienomotoristen taitojen harjoittamiselle oli rakennettu erillinen alue. Aihe oli molempia kiinnostava, joten pohdimme, millaisen opinnäytetyön aiheesta voisi toteuttaa. Päädyimme toiminnalliseen opinnäytetyöhön, jonka tuotoksena olisi opas. Oppaan avulla päiväkodin kasvattajat pystyisivät lisäämään päiväkodin arjen tilanteisiin hienomotoristen taitojen kehittämistä ja tukemista.

Ensimmäinen vaihe oli toimeksiantajan etsiminen. Päätimme kysyä Meijumäen päiväkodin johtajalta, olisiko heillä kiinnostusta yhteistyöhön. Toimeksiantaja päiväkodin valinta oli luonnollinen, meidän molempien tehtyä ammatillisen harjoittelun kyseisessä paikassa. Meijumäen päiväkodin johtaja oli kiinnostunut aiheesta. Aloitimme yhteistyön huhtikuussa 2020 kirjoittamalla sopimuksen opinnäytetyön tekemisestä.

Seuraavana oli vuorossa kyselyn laatiminen. Kyselyn (LIITE 1) avulla halusimme selvittää päiväkodin hienomotoristen taitojen kehittämisen ja tukemisen nykytilanteen. Kyselyssä kysyimme, millaisia toivomuksia henkilökunnalla oli oppaaseen liittyen ja mitkä hienomotoriikan aihealueet ovat sellaisia, joita meidän kannattaa oppaassa

käsitellä. Lisäksi kysymysten avulla halusimme rajata pois ne aiheet, jotka olivat jo päiväkodille tuttuja, eikä tarvetta niiden kehittämiseksi tai tukemiseksi ollut. Kyselyn lähetimme päiväkodille toukokuussa 2020 ja vastaukset kyselyyn saimme kesäkuun 2020 aikana.

Kesäkuussa 2020 aloitimme oppaan suunnittelun. Rajasimme oppaan sisältöä kyselyn vastausten perusteella. Teimme opasta elokuun 2020 loppuun asti. Lähetimme oppaan (LIITE 3) Meijumäen päiväkodin kasvattajien käyttöön lokakuun 2020 alussa. Valmiita oppaita annettiin päiväkodille kuusi kappaletta, jokainen ryhmä sai oman oppaan. Oppaan liitteenä oli ryhmäkohtainen palautekysely (LIITE 2). Palautekyselyiden viimeinen palautuspäivä oli lokakuun 2020 loppupuolella.

Raportin kirjoittamisen aloitimme heti opinnäytetyöprosessin alussa. Raporttia täydensimme sitä mukaan, kun saimme oppaan osalta työvaiheita valmiiksi. Lisäksi raporttia kirjoitimme, kun odotimme kyselyihin vastauksia. Oppaan valmistuttua, keskityimme raportin kirjoittamiseen, viimeistelyyn ja tarkistamiseen. Asetimme raportin valmistumisen aikarajan lokakuun 2020 viimeiseen päivään.

5.4 Aiheen rajaus

Opinnäytetyömme aiheena on lasten hienomotoristen taitojen kehittäminen ja tukeminen päiväkodin arjessa, yhdeksän kuukauden ikäisestä lapsesta viisivuotiaaseen saakka. Rajasimme aiheestamme pois esikouluikäiset lapset sekä alle yhdeksän kuukauden ikäiset lapset, jotka eivät vielä voi osallistua varhaiskasvatukseen. Oppaan vinokit ovat kuitenkin sovellettavissa esikouluikäisillekin, vaikka teoretietoa tämän ikäisten hienomotorisesta kehityksestä emme oppaaseen kirjoittaneet.

Motoriset taidot jaetaan kolmeen osaan: karkeamotorisiin-, hienomotorisiin- ja havaintomotorisiin taitoihin (Neuvokas perhe www-sivut 2020). Keskityimme työssämme pääasiassa hienomotoristen taitojen kehittämiseen ja tukemiseen. Koimme tarpeelliseksi opinnäytetyössämme kertoa lasten motorisesta kehityksestä, sen ongelmista ja havainnoinnista. Ne ovat oleellisia tietoja hienomotoriikkaan keskittyvän opinnäytetyömme kannalta.

5.5 Toimeksiantaja

Toiminnallisen opinnäytetyömme toimeksiantaja on Meijumäen päiväkotiki. Meijumäen päiväkotiki on Porin kaupungin varhaiskasvatuksen yksikkö, joka sijaitsee Ruosniemessä. Päiväkodin sijainti mahdollistaa monipuolisen ulkoilun. Päiväkodin lähiympäristöstä löytyy metsää, peltoja ja puistoja. Päiväkotiki on otettu käyttöön vuonna 2017 ja päiväkodissa toimii kuusi ryhmää, sekä esikouluryhmä, jonka toiminta sijoittuu Ruosniemen slalommäen maastoon. (Porin kaupungin www-sivut 2020.) Opinnäytetyössämme keskitymme Meijumäen päiväkodissa toimivien ryhmien hienomotoristen taitojen kehittämiseen ja tukemiseen. Rajaamme kuitenkin työstämme pois esikouluikäiset lapset.

6 OPAS

6.1 Kyselyn laatiminen

Laadimme kyselyn kartoittaaksemme päiväkodin kasvattajien mielipiteitä ja ajatuksia lasten hienomotoriikan kehittämisestä ja tukemisesta Meijumäen päiväkodissa. Vastauksien pohjalta laadimme oppaan, joka tulee kyseisen päiväkodin kasvattajien käyttöön. Tarkoituksena oli, että jokainen lapsiryhmässä työskentelevä kasvattaja vastaa kyselyyn oman ryhmänsä näkökulmasta. Päiväkodin johtajan toiveesta toteutimme kyselyn sähköisessä muodossa.

Kysely sisälsi johdannon, viisi kysymystä sekä vapaamuotoisen toivomus ja kommenttikentän oppaan sisältöön liittyen. Johdannossa kerromme miksi teemme kyselyn ja mihin vastauksia käytetään. Lisäksi käymme läpi hienomotoriikkaa käsitteenä ja miten se ilmenee päiväkodin arjessa.

Ensimmäisessä kysymyksessä selvitimme, minkä ikäisten lasten parissa kyselyyn vastannut työskentelee. Näin saamme selville, minkä ikäisistä lapsista seuraavien kysymysten vastauksissa puhutaan.

Toisessa kysymyksessä selvitimme mitä hienomotoriikkaa kehittäviä harjoitteita ryhmissä on ollut käytössä viimeisen kuukauden aikana. Esimerkkeinä mainitsimme kysymyksessä muovailuvahan ja muut sorminäppäryyttä vaativat askareet, jotta vastaaja tietää mitä hienomotoriikkaa kehittäville harjoitteille käytännössä tarkoitetaan. Vastaukset antavat tietoa siitä, millaisia hienomotoriikkaa kehittäviä harjoitteita ryhmissä on ollut käytössä viimeisen kuukauden aikana. Tämä tieto auttaa oppaan sisällön suunnittelussa ja rajaamisessa. Jos vastauksissa jokin harjoite nousee useasti esille, oppaassa se voidaan jättää sellaisenaan vähemmälle huomiolle.

Kolmas kysymys kartoitti lapsiryhmän kiinnostuksen kohteita. Kysyimme, mitkä ilmiöt ja asiat kiinnostavat lapsiryhmässä tällä hetkellä. Vastauksien avulla oppaan sisällössä pystytään huomioimaan lasten sen hetkiset mielenkiinnon kohteet.

Neljännessä kysymyksessä pyysimme rastittamaan sellaiset aihealueet, joihin vastaaja kaipaisi lisää hienomotoristen taitojen kehittämisharjoitteita. Rastittamisvaihtoehtoina oli ulkoilu, musiikki/loruhetket, pöytätason askareet ja pukemistilanteet, sekä ”jokin muu, mikä?” -kohta, johon vastaaja sai kirjoittaa haluamansa aihealueen. Kysymyksen avulla selvitimme, onko jokin aihealueista sellainen, johon ei tarvita vinkkejä olenkaan. Jos vastaajat eivät koe tarvitsevansa vinkkejä johonkin aihealueeseen liittyen on mahdollista rajata aihe kokonaan pois oppaasta.

Viimeisessä kysymyksessä kysyttiin, kokeeko vastaaja tarvitsevansa lisää tietoa lasten hienomotoristen taitojen ikätasoisesta kehittymisestä. Vastausvaihtoehtoina oli rastittaa joko ”kyllä” tai ”ei”. Kysyimme tätä, jotta saisimme selville, onko oppaassa tarpeellista käydä läpi lasten hienomotoristen taitojen kehittymistä ikätasoisesti.

Lopuksi kyselyssä oli tyhjä kenttä, johon vastaaja sai kertoa omia toiveita ja kommentteja oppaan sisältöön liittyen. Halusimme mahdollistaa vapaan sanan, jotta kyselyn vastaaja saisi kertoa, mikäli hänellä oli sellaisia toiveita tai kommentteja, joita ei voinut muihin kysymyskohtiin kirjoittaa.

6.2 Kyselyn tulokset

Kyselyyn vastasi 11 Meijumäen päiväkodin kasvattajaa (taulukko 1). Vastauksien avulla saimme rajattua oppaan aiheita kasvattajien toiveiden mukaisiksi ja saimme tietää teemoja, jotka olivat kasvattajille jo niin tuttuja, ettei niitä kannattaisi sisällyttää oppaaseen. Ensimmäisessä kysymyksessä kartoitettiin kasvattajan ryhmän lasten ikää. Kolme kasvattajaa työskenteli ryhmässä, jossa on 0-1-vuotiaita ja 2-vuotiaita. 10 kasvattajaa työskenteli ryhmässä, jossa on 3-vuotiaita ja kahdeksan kyselyyn vastannutta kertoi työskentelevänsä 4, 5 ja/tai 6-vuotiaiden (ei esiopetus) parissa. Vastaaja sai valita vaihtoehtoista useamman eri iän.

Taulukko 1. Kyselyyn vastanneiden kasvattajien ryhmien lasten iät.

Ryhmän lasten ikä	Vastausten määrä
0-1-vuotiaita	3
2-vuotiaita	3
3-vuotiaita	10
4-vuotiaita	8
5-vuotiaita	8
6-vuotiaita (ei esiopetus)	8

Toisessa kysymyksessä kysyttiin, millaisia hienomotoriikkaa kehittäviä harjoitteita kasvattajan ryhmässä on ollut käytössä viimeisen kuukauden aikana. Eniten vastauksissa toistui muovailuvaha (9), askartelu saksien kanssa/leikkaaminen (9), piirtäminen, värittäminen ja maalaus (6), legot ja muu rakentelu (6) sekä helmien pujottelu (6). Näiden lisäksi taikahiekka, repiminen, liimaaminen, katuliidut, nikkarointi, askartelut, junarata, vaahtomuovipalikat, magneetit, lautapelit, kirjoittaminen, hamahelmet, kengän nauhojen sitominen, nappien avaus ja sulkeminen, vetoketjut, tarrojen avaaminen ja sulkeminen, kivien keräily, palapelit, sormilaululeikit, pukemistilanteet ja riisumiset, liikuntahetket, hiekkaleikit ja maalaaminen erilaisille pinnoille olivat harjoitteita, joita kasvattajat kertoivat olleen harjoitteina omassa ryhmässä.

Kolmas kysymys koski ilmiöitä ja asioita, jotka kiinnostavat ryhmän lapsia tällä hetkellä. Eniten vastauksissa toistui legoilla rakentelu sekä eläimet/ötökät. Kyseisiä vastauksia tuli molempia viisi. Tämän lisäksi piirtäminen/väritys/maalaus olivat teemoja,

jotka kiinnostivat kyselyn aikaan neljän kasvattajan ryhmän lapsia. Vastauksissa mainittiin lapsia kiinnostaviksi ilmiöiksi ja asioiksi myös: askartelu jämätarvikkeista, roolivaatteet, askartelu, kotileikki, liikunta/jumppasali, retket/metsäretket, autoleikki, ulkoilu, vapaamuotoinen askartelu, katuliidut, vedellä maalaaminen, pelit, jääkiekkoujoukkueet, rakentelu, ihmiskeho, junarata, pallot ja kiipeily, magneetit, luonnon tutkiminen, hiekkalelut/leikit, nukkeleikit, leikki ja vesivärimaalaus.

Neljännessä kysymyksessä kysyttiin sitä, mihin aihealueeseen vastaaja kaipaaisi lisää hienomotoristaitojen kehittämisharjoitteita (taulukko 2). Vastaaja sai valita yhden tai useamman eri vaihtoehdon sekä kertoa, mikäli hän haluaisi kehittämisharjoitteita jostain muista aihealueesta.

Taulukko 2. Aihealueet, joihin haluttiin lisää hienomotoriikkaa kehittäviä harjoitteita.

Aihealue	Vastausten määrä
Ulkoilu	4
Musiikki/loruhetket	6
Pöytätason askareet	3
Pukemistilanteet	3
Jokin muu, mikä?	1

Viimeisessä kysymyksessä kysyttiin: ”Koetko tarvitsevasi lisää tietoa lasten ikätasoisesta hienomotoristen taitojen kehittymisestä?”

Vastausvaihtoehtoina oli joko kyllä tai ei. Seitsemän vastaajaa vastasi vastausvaihtoehdon ”kyllä” ja kolme ”ei”.

Kyselyn viimeisenä kohtana oli laatikko, johon vastaaja sai kirjoittaa toiveita ja kommentteja oppaan sisältöön liittyen. Vastauksia tuli viisi kappaletta. Toiveina oli muun muassa: ”Valmiita harjoituksia esim. pienryhmätyöskentelyyn tai vinkkejä arkeen esim. siirtymätilanteisiin” sekä ”eniten hyötyä olisi nopeasti/helposti käyttöön otettavista käytännön harjoitteista”.

6.3 Oppaan koonti

Aloitimme prosessin miettimällä, millainen olisi hyvä opas. Hyvä opas on selkeä, informatiivinen ja tiivistetty kokonaisuus. Oppaan tekijän on osattava löytää ne oleelliset asiat, joihin opas ohjeistaa. (Kotimaisten kielten keskus www-sivut 2020.) Oppaan esteettisyys ja houkuttelevuus oli meille teoritiedon lisäksi tärkeää. Pohdimme paljon millaiselle alustalle alamme rakentamaan opasta. Kokeilujen jälkeen päädyimme kirjoittamaan opasta Powerpointissa.

Koonnin aloitimme rajaamalla aiheet, joita oppaassa käsiteltäisiin. Aiheita rajasimme kyselyn vastausten mukaan pöytätason askareisiin, leikki-tilanteisiin, ulkoilutilanteisiin sekä muihin päiväkodin arjen tilanteisiin. Rajasimme oppaan myös lasten iän mukaan. Hienomotoristen taitojen kehittymistä eri ikäkausina rajasimme niin, että oppaasta löytyy listattuna 9-12 kuukauden sekä yksi-, kaksi-, kolme-, neljä- ja viisivuotiaan lapsen yleisimpiä hienomotorisia taitoja.

Rajausten jälkeen aloitimme teoriadiojen laatimisen. Teoriadioissa oli ensimmäisenä lukijalle-kohta, jossa kerroimme lyhyesti oppaan ideoista ja siitä, kenelle opas on tarkoitettu. Lisäksi tässä kohdassa oli lyhyesti kerrottu varhaiskasvatuksen tehtävä ja aihe oli linkitetty oppaaseen. Lukijalle-kohdan jälkeen kerroimme hienomotoriikan kehittymisestä yleisesti ja sitä seurasi diat, joissa kerrottiin niistä hienomotorisista taidoista, jotka lapsi oppii yleensä ollessa 9-12 kuukautta, 1-, 2-, 3-, 4- ja 5-vuotta. Tämän jälkeen teoriadioissa oli dia hienomotoristen taitojen havainnoinnista. Diassa kerrottiin siitä, missä tilanteissa lasta kannattaa havainnoida ja mihin havainnoinnissa kannattaa erityisesti kiinnittää huomiota. Havainnoinnin jälkeen käsitelimme motorisen oppimisen ongelmia yleisesti. Viimeisenä teoriadiana oli oppaan ideoiden käyttöönoton dia, jossa kerrottiin, miten ideoita kannattaa muokata ja miten lapsi kannattaa ottaa mukaan erilaisiin arjen askareisiin.

Teoriadiojen valmistuttua keräsimme kuvapalvelu Pinterestistä, Instagramista ja google-hakukoneesta ideoita oppaan hienomotoriikkaa kehittäviin ideoihin. Lisäksi lainasimme kirjastosta kirjoja, jotka käsitelivät lasten motorisia taitoja ja sisälsivät vinkkejä hienomotoristen taitojen kehittämiseen sekä tietoa lasten ikätasoisesta

kehittymisestä. Jotkin ideat keksimme itse ja osa on sovelluksia useammasta eri ideasta ja lähteestä.

Kun ainestoa alkoi olemaan riittävästi, aloitimme oppaan ideoiden kuvaamisprosessin valmistamalla kuvauspaikan. Keräsimme, lainasimme ja ostimme tarvikkeita, joita tulisimme tarvitsemaan ideakuvien toteuttamiseen. Oppaan jokainen kuva kuvattiin kuvauspaikallamme. Ideakuvien kuvaamisen jälkeen aloitimme oppaan graafisen suunnittelun. Kokeilimme monia erilaisia valmiita Powerpoint teemoja, mutta emme löytäneet oppaalle sopivaa ilmettä. Päädyimme itse suunnittelemaan vaihe vaiheelta meitä miellyttävän teeman oppaaseen. Ideat jaettiin oppaaseen aiheiden mukaan ja jokainen aihe oli omalla värillä.

Kuvien ottamisen jälkeen ideat jaettiin sisältöjen mukaan pöytätason askareisiin, leikitilanteisiin, ulkoilutilanteisiin ja muihin päiväkodin arjen tilanteisiin väriteemoittain. Jokaiseen diaan tuli kaksi kuvaa havainnollistamaan harjoitetta. Ensimmäisessä kuvassa oli kuvattuna ne tarvikkeet, joita idean toteuttamisessa tarvitaan. Toisessa kuvassa oli kuvattuna valmis idea. Kuvien alla oli otsikot: tarvitset, toteutus ja soveltaminen. ”Tarvitset”- kohtaan kirjoitimme ne tarvikkeet, joita tarvitaan idean toteuttamiseen. ”Toteutus”-kohdassa oli kuvattuna se, miten ideaa on tarkoitus hyödyntää ja käytännössä toteuttaa. ”Soveltaminen”-kohdassa kerrotaan, miten ideaa pystytään vaikeuttamaan tai helpottamaan. Lisäksi soveltaminen-kohdassa oli kerrottu, miten ideaa pystyy muokkaamaan erilaiseksi. Jokaisen aihe alueen alkuun teimme aiheesta yleisdian, jossa oli yleisesti ideoita kuhunkin aihe alueeseen liittyen. Kyseisissä dioissa oli myös kolme mustaa vinkkipalloa kasvattajille. Oppaan loppuun kirjasimme lähteet, joita olimme käyttäneet oppaan sisältöä laatiessa.

6.4 Oppaan käyttöönotto

Alkuperäinen suunnitelmamme oli järjestää työvälineiden eli ideoiden esittämis- ja juurruttamispäiviä päiväkodilla. Peruuntuneiden vierailujen sijaan lähetimme päiväkodin johtajan mukana päiväkotiin joitain oppaassa olleita lasten hienomotoristen taitojen kehittämisideoiden välineitä. Lähetimme johtajan mukana päiväkotiin kuusi

tulostettua opasta. Jokainen päiväkodissa toimiva ryhmä sai oman oppaan. Oppaan mukana oli myös ryhmäkohtainen palautekysely (LIITE 2).

Koska emme itse päässeet paikanpäälle kertomaan oppaasta ja sen ideoista lisäsimme oppaaseen ”oppaan ideoiden käyttöönottoaminen”-kohdan. Koimme tärkeäksi kertoa, miten oppaan ideoita saa ja kannattaa muokata ja yhdistellä omalle ryhmälle sopiviksi. Näin opasta pystyisi hyödyntämään mahdollisimman monipuolisesti ja oppaan ideoista olisi mahdollisimman suuri hyöty lasten hienomotoristen taitojen kehittämisessä ja tukemisessa.

6.5 Palaute

Laadimme palautekyselyn, jonka lähetimme päiväkodin ryhmille oppaan mukana. Palauteen avulla pystymme muokkaamaan opasta mahdollista jatkokäyttöä varten. Palaute antaa myös meille mahdollisuuden reflektoida omaa työtämme ja oppia uutta. Kyselyt järjestettiin ryhmäkohtaisesti. Päiväkodissa toimii kuusi ryhmää. Kaikki ryhmät vastasivat kyselyyn annettuun palautuspäivään mennessä.

Aloitimme palautekyselyn kysymällä, tarjosiko opas uutta teoretietoa hienomotoriikasta. Tämän kysymyksen avulla halusimme selvittää, miten paljon oppaan teoretietoa lisäsi lukijan tietoisuutta hienomotoriikasta ja sen ikä tasoisesta kehittymisestä. Vastauksen perusteella teoretietoa hienomotoriikasta oli tuttua, mutta kertaus koettiin hyväksi. Tämän lisäksi teoretiedon koettiin antavan erityisesti vastavalmistuneelle paljon nippelitietoa aiheesta.

Toinen kysymys selvitti, oliko opas selkeä ja helppolukuinen kasvattajien mielestä. Tätä kysyimme, koska pyrimme tiivistämään teoretiedon mahdollisimman helppolukaiseksi ja tekemään ideoista sellaisia, ettei niiden lukeminen vie paljon aikaa. Selkeyttä ja helppolukuisuutta pyrimme lisäämään aiheiden teemaväreillä. Halusimme myös selkeyttää opasta jakamalla teoretiedon alkuun ja ideat sen jälkeen, eikä niin, että teoretietoa olisi oppaan ideoiden joukossa. Vastaajien mielestä oppaasta oli saatu todella selkeä ja helppolukuinen, eikä ideoiden ohjeiden katsottu olevan liian pitkäveiteisiä. Kuvien katsottiin olevan myös hyvä lisä ja selkeyttävän ohjeita.

Meille tärkeänä tavoitteena oli teoratiedon ja ideoiden selkeyden ja helposti käyttöön otettavuuden lisäksi oppaan esteettinen ulkoasu. Kysyimme, olivatko kasvattajat tyytyväisiä oppaan ulkoasuun. Kaikki vastaajat vastasivat olleensa tyytyväisiä. Oppaan värit olivat houkuttelevat ja selkeät. Myös kuvien ja tekstien ulkonäön katsottiin olevan nykyaikaista ja mielenkiintoa herättävää.

Neljäntenä kysymyksenä kysyimme, helpottivatko kuvat ideoiden käyttöönottoa. Kysymyksen avulla halusimme selvittää, miten kuvien osalta olimme onnistuneet auttamaan ideoiden käyttöönotossa. Kaikki vastaajat katsoivat kuvien helpottavan käyttöönottoa. Sen lisäksi kuvien kerrottiin täydentävän hyvin tekstiä.

Viidennessä kysymyksessä selvitimme mitkä teemat ja ideat koettiin hyödyllisimmiksi. Tätä kysyimme, koska halusimme tietää, oliko teemoissa selkeää suosikkia tai sellaista teemaa, joka jäi pienemmälle huomiolle. Vastauksissa esiin nousi ompelutöitä vaativat harjoitteet ja ideat ulkoiluun sekä lego-, aisti- ja lajittelutehtävät.

Halusimme myös tietää, oliko oppaan käyttöönotossa ongelmia tai haasteita. Ja jos ongelmia oli, halusimme tietää millaisia. Tätä kysyimme, jotta tietäisimme, onko jokin tietty aihealue tai idea sellainen, jonka toteuttaminen ei onnistu tai jota pitäisi muokata, jotta se toimisi käytännössä paremmin. Kysymyksellä halusimme myös selvittää sen, onko oppaan käyttöönotto koettu helpoksi, johon pyrimme. Kaikki kyselyyn vastanneet vastasivat, ettei käyttöönotossa ilmennyt ongelmia eikä haasteita.

Seitsemännen kysymys koski lasten mielipiteitä harjoitteista. Koimme tärkeäksi selvittää myös lasten mielipiteet ideoihin liittyen, koska he olivat ideoiden varsinaisena kohderyhmänä. Heidän hienomotorisia taitoja pyrittiin tukemaan ja kehittämään oppaan avulla. Kolmessa vastauksessa lasten kerrottiin pitävän harjoitteista ja lopuissa vastauksissa käyttöönoton kerrottiin olevan vielä vaiheessa.

Kahdeksannessa kysymyksessä selvitimme, aikooko ryhmä jatkossa hyödyntää opasta. Tätä kysyimme, koska halusimme tietää, kokevatko kasvattajat oppaan työvälineeksi, jota he pystyvät ja haluavat hyödyntää myös jatkossa. Kaikki vastaajista vastasivat aikovansa hyödyntää opasta myös jatkossa. Yksi ryhmistä kertoi aikovansa

järjestää teemaviikon hienomotoriikkaan liittyen niin, että he hyödyntävät viikon aikana oppaan ideoita.

Lisäksi halusimme lisätä palautekyselyyn kohdan, johon sai kirjoittaa vapaasti palautetta ja kommentteja. Tämän kohdan katsottiin antavan vastaajalle mahdollisuuden kertoa, jos oppaan sisällössä oli heidän mielestään korjattavaa tai lisättävää. Kommenttikenttä mahdollisti myös sellaisten oppaan sisältöön liittyvien kommenttien kerromisen, joita muissa kysymyskohdissa ei kysytty. Vastauksissa keuhuttiin oppaan olevan hienosti tehty, hyvä ja kompakti sekä hyödyllinen ja oikein hyvä kokonaisuus, jossa oli paljon erilaisia vinkkejä eri aihepiireistä.

7 POHDINTA

7.1 Opinnäytetyö

Opinnäytetyössämme olemme selvittäneet, millaista lapsen hienomotorinen kehitys on ja mitä kaikkea siihen liittyy. Hienomotoriset taidot näkyvät päiväkodin kaikissa arjen tilanteissa kuten syömisessä, pukemisessa ja leikkimisessä. Lapsen hienomotoriset taidot mahdollistavat lapsen omatoimisuuden ja arjesta selviytymisen. Prosessin aikana olemme tehneet huomioita siitä, että hienomotoriikan kehittäminen ja tukeminen tapahtuvat helposti pienellä vaivalla. Tärkeintä on ympäristön muokkaaminen ja harjoittelun mahdollistaminen lapselle.

Oppaan toteuttaminen oli monivaiheinen prosessi, joka vaati tarkkuutta ja pitkäjänteisyyttä. Olemme tyytyväisiä oppaan rakenteeseen, sisältöön ja ulkoasuun. Olemme arvioineet opasta säännöllisesti prosessin edetessä. Jatkuva reflektointi on mahdollistanut oppaan muokkaamisen eheäksi kokonaisuudeksi. Teimme muutamia suuriakin muutoksia oppaan teon aikana, koska huomasimme joidenkin asioiden olevan oppaassa epäolennaisia. Ennen oppaan antamista yhteistyökumppanillemme, jaoimme sen luettavaksi muutamalle sosiaalialalla työskentelevälle tutulle. Heidän palautteidensa pohjalta pystyimme vielä kehittämään oppaan ongelmakohtia ennen, kun

opas jaettiin Meijumäen kasvattajien käyttöön. Teimme paljon työtä, jotta oppaan kuvat olisivat selkeitä. Onnistuimme mielestämme saamaan kuvista selkeitä ja informatiivisia. Tekstiosuudet jaoin erillisiin tiivistettyihin kokonaisuuksiin lukemisen helpottamiseksi. Teoria sisällön saimme koottua mielestämme tiiviiksi ja selkeäksi kokonaisuudeksi.

7.2 Ammatillisen kasvun arviointi

Opinnäytetyöprosessin alkaessa päädyimme toteuttamaan opinnäytetyön parityönä. Olemme toimineet aikaisemmin toistemme työpareina sekä opiskeluissa että työelämässä. Koemme molemmat parityön olevan meille tehokas oppimisen keino ammatillisen kasvun näkökulmasta. Koemme tärkeäksi sen, että tavoitteemme opinnäytetyöllemme ovat yhdensuuntaiset. Yhteisen päämäärän ja tavoitteen löytyminen on toiminnut motivaationamme prosessin alusta loppuun. Sitoutuminen parityöhön tuntui helpolta, koska tiesimme että molemmat olemme valmiita työskentelemään yhteisen tavoitteen eteen.

Parityössä oppii monia työelämässä tarvittavia taitoja. Aikataulujen sovittaminen yhteen on varmasti monelle ensimmäinen parityön kulmakivi. Olemme saaneet sovittua hyvin tapaamisia ja olemme tehneet opinnäytetyötä tiiviisti yhdessä kirjoittaen. COVID-19 aikana olemme tehneet raporttia ja opasta etänä netin välityksellä. Prosessin aikana olemme oppineet arvostamaan toisen mielipidettä, sekä myös kyseenalaistamaan oman mielipiteen. Olemme käyneet paljon keskustelua aiheista ja tehneet kompromisseja yhdessä erimielisyyksiä kohdatessamme. Parityön onnistumiseen tarvitaan myös molemminpuolista luottamusta, arvostusta ja selkeä työnjako. Kaikenlaiset yhteistyötaidot ovat varhaiskasvatuksen kentällä tärkeitä, koska työtä tehdään tiimeissä.

Yhdessä tekemisen parhaita puolia ovat olleet yhteiset keskustelut aiheista. Olemme jakaneet oppimaamme ja lukemaamme tietoa toisillemme. Asioiden sanominen ääneen ja niiden pohtiminen ovat syventäneet oppimistamme. Opimme molemmat hyvin vuorovaikutuksessa, joten parityönä toteutettu opinnäytetyö toimi meillä hyvin.

Oppaan suunnittelu ja kokoaminen oli molempien mielestä antoisin osuus opinnäytetyö prosessissa. Olemme molemmat luovia persoonia ja pidämme askartelusta. Suunnittelussa ja toteutuksessa pääsimme kehittämään omaa luovuuttamme ja kädentaitojamme. Oppaan ideoiden kaikki kuvat ovat itseotettuja ja suunniteltuja. Teoreettisen tiedon etsiminen ja sen soveltaminen syvensi tietoaamme lasten motorisesta kehityksestä, motorisen oppimisen haasteista sekä hienomotoriikan ikätasoisesta kehittymisestä. Pystymme hyödyntämään erityisosaamistamme toimiessamme varhaiskasvatuksen opettajina. Lisäksi opinnäytetyö prosessin myötä olemme tutustuneet varhaiskasvatukseen lakiin ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Näiden dokumenttien tunteminen ja soveltaminen on tärkeä osa varhaiskasvatuksen ammattilaisen työtä.

LÄHTEET

Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

Autio, T. 2007. Liiku ja leiki: Motorisia perusharjoitteita lapsille. Lahti: VK-kustannus.

Einon, D. 2001. Lapsen hoito ja kehitys. Helsinki: Otava.

ePerusteet www-sivut. 2018. Viitattu 17.6.2020. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/1266381/tekstikappale/1291824>

Furman, B. 2015. Olen ylpeä sinusta: Ratkaisukeskeisiä keinoja vanhemmille ja muille lasten kasvattajille. Helsinki: Tammi.

Helenius, A. & Lummelahti, L. 2013. Leikin käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hermanson, E. 2012. Neurologisten ongelmien seulonnat. Kustannus oy Duodecim. Viitattu 25.10.2020. [https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kot00606](https://www terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kot00606)

Hotulainen, R. 2005. Lapsen vahvuuden tukeminen: uskomukset älykkyydestä ja lahjakkuudesta osana oppimista. Teoksessa E. Kontu & E. Suhonen (toim.) Erityispedagogiikka ja varhaislapsuus. Helsinki: Yliopistopaino Kustannus, 137-151.

Huttu, T. & Heikkinen, K. 2017. Pää edellä: näin tuet lapsesi aivojen kehitystä. Helsinki: WSOY.

Jaakkola, T. 2014. Krokotiilijuoksu ja 234 muuta toimintaideaa motoristen taitojen kehittämiseksi. Jyväskylä: PS-kustannus.

Järvinen, M., Laine, A. & Helman-suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.

Karila, K. 2013. Varhaiskasvatuksen pedagogiset käytännöt lasten oppimisen mahdollistajina tai rajaajina. Teoksessa K. Pyhältö & E. Vitikka (toim.) Oppiminen ja pedagogiset käytännöt varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Helsinki: Opetushallitus, 33-47.

Karppinen, S. 2009. Kädentaidot ja käsityökasvatus. Teoksessa I. Ruokonen, S. Rusanen & A. Välimäki (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Karvonen, P. 2000. Hyppää pois! Lapsen motoriikan arviointi ja kehittäminen. Helsinki: Tammi.

Kauranen, K. 2011. Motoriikan säätely ja motorinen oppiminen. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura.

Koivunen, P. 2009. Hyvä päivähoito: Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Koivunen, P. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa – Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Korhonen, T. 2004. Lapsen neuropsykologinen kehitys. Teoksessa P. Pihlaja & R. Viitala (toim.) Erityiskasvatus varhaislapsuudessa. Helsinki: WSOY, 42-59.

Kotimaisten kielten keskus www-sivut. 2020. Viitattu 10.08.2020. https://www.kotus.fi/ohjeet/virkakieli/ohjeita/ohjeita_ohjeiden_tekijoille

Kuntaliiton www-sivut. 2020. Viitattu 25.6.2020 <https://www.kuntaliitto.fi/opetus-ja-kulttuuri/varhaiskasvatus>

Kyttälä, M. 2018. Oppiminen ja tiedonkäsittely varhaislapsuudessa. Teoksessa P. Pihlaja & R. Viitala (toim.) Varhaiserityiskasvatus. Jyväskylä: PS-kustannus, 223-240.

Lukimat www-sivut. 2020. Viitattu 28.9.2020. <http://www.lukimat.fi/etusivu>

Lummelahti, L & Helenius, A. 2018. Varhaiskasvatus: perusteita. Helsinki: BoD – Book on Demand.

Mahkonen, S. 2018. Vuoden 2018 varhaiskasvatuslaki. Helsinki: Edita.

Motoriikan haasteet varhaiskasvatuksessa- opas. 2018. Helsinki: Innostun liikkumaan. Viitattu 25.10.2020. https://innostunliikkumaan.fi/wp-content/uploads/2020/02/Motoriikan_haasteet_netti.pdf

Neuvokas perhe www-sivut. 2020. Viitattu: 10.10.2020. <https://neuvokasperhe.fi/lapsen-motoristen-taitojen-vahvistaminen/>

Ojanen, T., Ritmala, M., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2011. Lapsen aika. Helsinki: WSOYpro.

Opas, M. 2013. Yhteisöllinen kasvattajatiimi. Teoksessa P. Marjanen., M. Marttila & M. Varsa (toim.) Pienten piirissä: Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus, 141-164.

Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Opetushallitus. - Viitattu 16.6.2020. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2018.pdf.

Opetushallituksen www-sivut 2020. Viitattu 17.6.2020. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppimisymparisto-varhaiskasvatuksessa>

Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut 2020. Viitattu 18.6.2020. <https://minedu.fi/varhaiskasvatusoikeus>

Porin kaupungin www-sivut. 2020. Viitattu 9.6.2020. <https://www.pori.fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/paivakodit-ja-perhepaivahoito/paivakoti-meijumaki>

Rinta, T., Lind, P., Lipponen, H. & Tamminen, K. 2008. Viikarit vauhdissa: Motorisia harjoitteita lapsille ja nuorille. Kerava: Spurtti Oy.

Saarinen, S. 2014. Aistiseikkailu: Elämyksiä ja toimintaa koko vuodeksi. Jyväskylä: PS-kustannus.

Salpa, P. 2007. Lapsen liikkumisen kehitys: Ensimmäinen ikävuosi. Helsinki: Tammi.

Tiusanen, E. 2008. Päivittäiset toiminnot päivähoitossa. Teoksessa A. Helenius & R. Korhonen (toim.) Pedagogiikan palikat: Johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen. Helsinki: WSOY, 79-98.

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540 muutoksineen.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Helsinki: Opetushallitus. Viitattu 18.6.2020. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Vehkalahti, R. 2007. Kehu lapsi päivässä. Helsinki: Lasten Keskus.

Vehmanen, M. 2019. Leikki ansaitsee aikaa ja tilaa. Viitattu 14.10.2020. <https://www.aivoliitto.fi/verraton/artikkelit/leikki-ansaitsee-aikaa-ja-tilaa/>

Viholainen, H. 2005. Motorisen oppimisen ongelmat. Teoksessa: P. Pihlaja & R. Viitala (toim.) Erityiskasvatus varhaislapsuudessa. Helsinki: WSOY, 257-274.

Vilèn, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivèn, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2011. Lapsuus erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY.

Vilkka, H & Airaksinen, T. 2003 Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

LASTEN HIENOMOTORISTEN TAITOJEN KEHITTÄMINEN MEIJUMÄEN PÄIVÄKODISSA

Teemme opinnäytetyötä lasten hienomotoriikan kehittämisestä Meijumäen päiväkotiin. Työssä keskitytään alle esikouluikäisten lasten hienomotoristen taitojen tukemiseen päiväkodin arjessa. Opinnäytetyö tulee sisältämään oppaan. Opas tulee sisältämään tietoa hienomotoriikan ikätasoisesta kehittämisestä. Tarkoituksena on koota myös käytännön harjoitteita ja välineitä hienomotoriikan kehittämiseen ja tukemiseen. Alla olevilla kysymyksillä pyrimme selvittämään päiväkodin nykyisiä käytäntöjä sekä toivomuksia oppaan sisällöstä.

Hienomotoriikalla tarkoitetaan yläraajojen/käsien pienten lihasten hallintaa kuten käden toimintoja ja liikkeiden sujuvuutta. Hienomotoriikka näkyy paljon päiväkodin arjessa, kuten pukemistilanteissa (nappittaminen ja vetskarit), pinsetti ote, syöminen jne.

1. Minkä ikäisiä lapsia ryhmässäsi on? 0-1 v 2 v 3 v 4 v 5 v
6 v (ei esiopetus)

2. Mitä hienomotoriikkaa kehittäviä harjoitteita ryhmässäsi on ollut käytössä viimeisen kuukauden aikana? (esim. muovailuvaha ja muut sorminäppäryyttä vaativat askareet)

3. Mitkä ilmiöt/asiat kiinnostavat ryhmässäsi lapsia tällä hetkellä?

4. Mihin aihealueeseen kaipaisit lisää hienomotoristen taitojen kehittämisharjoitteita? Rastita yksi tai useampi

Ulkoilu Musiikki/loruhetket Pöytätason askareet Pukemistilanteet

Jokin muu, mikä? _____

5. Koetko tarvitsevasi lisää tietoa lasten ikätasoisesta hienomotoristen taitojen kehittämisestä?

Kyllä Ei

Tähän voit kertoa toiveita ja kommentteja oppaan sisältöön liittyen

Kiitos vastauksestasi!

Hei Meijumäen työntekijät!

Tässä käyttöönne opinnäytetyöhömmme liittyvä opas hienomotoriikan kehittämiseen ja tukemiseen päiväkodin arjessa. Alla on palautekysely oppaan sisältöön liittyen. Palautekyselyn viimeinen palautuspäivä on perjantaina 23.10.2020. Tämän jälkeen opas jää päiväkodin henkilökunnan käyttöön. Palautekysely on ryhmäkohtainen.

Terveisin Emma Kukkula ja Siiri Matomäki

Tarjosiko opas teille uutta teoriatietoa hienomotoriikasta?
Oliko opas selkeä/ helppolukuinen?
Olitko tyytyväinen oppaan ulkoasuun?
Helpottivatko kuvat ideoiden käyttöönottoa?

Mitkä teemat/ideat koitte hyödyllisimmiksi?

Oliko oppaan käyttöönotossa ongelmia/haasteita? Jos oli, niin millaisia?

Mitä mieltä lapset olivat harjoitteista?

Aiotteko jatkossa hyödyntää opasta ryhmässänne?

Tähän voitte kertoa vapaasti palautetta ja kommentteja.

Kiitos yhteistyöstä!